

University of Groningen

Discourse practices in preschool

Deunk, Marjolein Irene

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2009

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Deunk, M. I. (2009). *Discourse practices in preschool: young children's participation in everyday classroom activities*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Discourse Practices in Preschool

Young Children's Participation in Everyday Classroom Activities

Marjolein Deunk

The work in this thesis has been carried out under the auspices of the Netherlands National Graduate School of Linguistics (Landelijke Onderzoeksschool Taalwetenschap, LOT) and the Center for Language and Cognition Groningen (CLCG). The research was supported by the Netherlands Organisation for Scientific Research/Program Board for Educational Research (NWO/PROO, grant no. 411-03-010). The Fulbright foundation funded a research visit in the fall semester of 2007 at the Harvard Graduate School of Education.

Groningen Dissertations in Linguistics 76

ISSN 0928-0030

ISBN 978-90-367-4069-2

© 2009 by Marjolein Deunk

Cover images by Sara and Rijk Smit

Cover design by Jo-Ann Snel

Printed by Wöhrmann Print Service, Zutphen

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Discourse Practices in Preschool

Young Children's Participation in Everyday Classroom Activities

Proefschrift

ter verkrijging van het doctoraat in de
Letteren
aan de Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de
Rector Magnificus, dr. F. Zwarts,
in het openbaar te verdedigen op
donderdag 3 december 2009
om 14:45 uur

door

Marjolein Irene Deunk
geboren op 28 januari 1979
te Haarlem

Promotor: Prof.dr. C.M. de Glopper

Copromotor: Dr. J. Berenst

Beoordelingscommissie: Prof.dr. C.L.J. de Bot
Prof.dr. E.P.J.M. Elbers
Prof.dr. C.E. Snow

DANKWOORD

Toen ik aan mijn promotieonderzoek begon, wist ik nog niet hoe ongelooflijk veel ik zou gaan leren. Het toepassen van kwalitatieve onderzoeksmethoden opende een hele nieuwe wereld voor mij en ik vind het een verrijking dat ik dit nieuwe paradigma heb mogen leren kennen en waarderen. Nu kan ik eindelijk iedereen bedanken die heeft bijgedragen aan mijn proefschrift.

Ik wil graag beginnen met mijn promotor en copromotor: Kees de Glopper en Jan Berenst. Zonder hen had ik dit boek nooit kunnen schrijven. Kees, bedankt dat je er vertrouwen in had dat ik dit enorme onderzoek naar taalontwikkeling van peuters uit zou kunnen voeren, ookal was het vakgebied van de taalbeheersing nieuw voor mij. Ik vind het altijd fijn om met jou over onderzoek te praten. Ik bewonder je multidisciplinaire blik en je vermogen om de grote lijnen te blijven zien. Jan, ik denk dat ik de afgelopen jaren van niemand méér heb geleerd dan van jou. Bedankt dat je me met andere ogen hebt leren kijken naar interacties en taalgebruik. Bedankt ook voor alle tijd die je hebt genomen om stukken te lezen, te overleggen, advies te geven en kennis in perspectief te zetten. Je bent van onschatbare waarde voor me geweest. Daarnaast wil ik Kees de Bot, Ed Elbers en Catherine Snow bedanken voor hun deelname aan de beoordelingscommissie en hun aandacht voor mijn proefschrift.

Zonder subsidie van NWO/PROO, de Programmaraad voor Onderwijs- onderzoek van NWO en de steun van CLCG en LOT had ik dit onderzoek niet uit kunnen voeren. Ik wil ook de Fulbright Foundation bedanken voor de beurs waarmee ik naar Amerika kon reizen om een semester lang aan de Harvard Graduate School of Education te mogen werken bij Catherine Snow en haar collega's. Catherine, bedankt voor je gastvrijheid, enthousiasme en enorme hoeveelheid aan kennis en inzicht! *Barbara Alexander Pan, I enjoyed attending your class, in which I not only learned about early literacy, but also about the way American university courses are taught. Rebecca, talking with you about extended discourse and other aspects of our research projects was very helpful. But more importantly, thanks for making me feel at home in Cambridge. I think you are the person I laughed with the most during these months!*

Zonder de medewerking van de leidsters en peuters en hun ouders was dit onderzoek er niet geweest. Leidsters, bedankt dat ik mee mocht kijken in jullie groepen. 'Peggy' en alle andere peuters, bedankt dat ik door jullie ogen heb kunnen zien wat een jong kind allemaal meemaakt in de peuterspeelzaal. Dat brengt me bij Hil de Jong, die de 'opname hesjes' ontworpen en gemaakt heeft. De vrolijke hesjes lijken bijna onverwoestbaar en zijn bestand gebleken tegen limonade, lijm, verf en zand. Bedankt voor je goede werk, Hil!

Mijn enorme corpus had ik nooit kunnen verwerken zonder de hulp van studentassistenten, die mij niet alleen werk uit handen namen, maar ook meedachten met het project en meeleefden met de peuters. Assistenten van het eerste uur, Fimke, Katrien, Marloes, Simone en Sophie, later Krista en Sanne en weer later Dieke en Kirsten, bedankt! En niet te vergeten Lidewij: je bent ambitieus en doortastend, hebt een goede scriptie geschreven en deed dat alles ook nog op een heel warme manier. Bedankt voor de samenwerking!

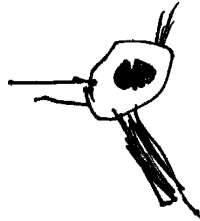
Tijdens mijn promotietraject heb ik het vakgebied van de taalbeheersing steeds beter leren kennen. Mijn dank gaat dan ook uit naar mijn collega taalbeheersers: Aletta, Femke, Henrike, Hetty, Jacqueline, Jan, Kees, Marcel, Myrte, Titus, Veerle en Xiaoyan. Ik wil ook graag mijn andere CLCG collega's bedanken voor hun collegialiteit. Sible en Joanneke, bedankt voor de goede start en het goede vervolg! Erik-Jan, Holger en Jacolien, leuk om jullie kamergenoot te mogen zijn geweest. Harrie, bedankt voor je deelname aan de datasessies. Ik heb heel veel geleerd van jouw scherpe blik en de discussies die je voerde met Jan. Kees en Marjolijn, bedankt voor de gastvrijheid waarmee jullie mij, als dat zo uitkwam, aan lieten sluiten bij de *applied linguistics* groep. Kees, ik heb onze samenwerking tijdens de LANSPAN colloquia en het organiseren van de internationale Anéla juniorendagen erg gewaardeerd. Agnes, Christina, Dieuwke, Dörte, Eleonora, Femke, Jantien, Jori, Julia, Katrien, Liefke, Lonneke en Nynke, bedankt voor de gezelligheid!

Dan zijn er nog anderen die ieder op hun eigen manier een bijdrage hebben geleverd aan dit proefschrift. Mijn trouwe vrienden Natalie, Charlotte, Liset en Marten, bedankt voor het meedenken tijdens het geslaagde 'stellingen-diner' en voor zoveel meer. *Gina, thanks for reading some of my chapters and for being such a special friend. Pia, I am still amazed how quickly we connected during our summer course in Aalborg and how naturally my stay was with you and your family in Karlstad later on. Amelia, I truly enjoyed meeting you at conferences.* Lotte en Elma, dankzij jullie waren de LOT zomer- en winterscholen extra gezellig! Anneke, Rijk en Sara, bedankt voor de mooie tekeningen voor de omslag van dit boek! Jet, bedankt voor je nuchterheid en perspectief. En bedankt nieuwe collega's van het GION, voor het meeleven met de allerlaatste fases van het proefschrift.

Ik wil graag nog een paar bijzondere mensen speciaal bedanken voor hun vriendschap en ondersteuning. Veerle, reizende strijdster en proefschrift-ondersteuningsbrigade, zonder jouw hulp en aanmoediging had ik mijn strakke schrijfschema op het eind niet vol kunnen houden. Wat fijn dat we op de valreep nog collega's zijn geworden. Myrte, bedankt dat je altijd bereid bent mee te denken als ik vragen heb over conversatie analyse, interacties, 'leerzaamheid', formuleringen en ga zo maar door. Bedankt ook voor je zorgzaamheid en gezelligheid; je aandacht voor de

sfeer op de afdeling is bewonderenswaardig. Rasmus, kamergenoot, vriend en paranimf, wat bijzonder dat we bijna 4 jaar tegenover elkaar hebben mogen zitten! We promoveren vlak na elkaar en zoals jij al schreef is het mooi om te weten dat we nu voor altijd naast elkaar blijven staan, in de Grodil-reeks. En natuurlijk Else! Bedankt voor je vriendschap. Wat een geluk dat we elkaar leerden kennen bij de EMCL en samen op de trein naar Potsdam stapten. Ik hoop dat we nog heel lang alle belangrijke en minder belangrijke details van ons leven met elkaar zullen delen. Ik vind het een heel fijn idee dat jij als paranimf de dag van de verdediging de hele tijd bij me blijft.

En tenslotte wil ik mijn broer en ouders bedanken voor alle hulp en steun en voor het feit dat ze er altijd zijn. Lieve Michiel, wat geweldig dat je altijd bereid bent tijd voor me vrij te maken als dat nodig is. Ik kan me geen lievere broer wensen! Lieve papa en mama, jullie zijn mijn basis. Bedankt voor het grenzeloze vertrouwen en voor de alle steun die jullie mij, zeker dit laatste jaar, gegeven hebben. En in het bijzonder bedankt voor jullie geloof in mijn taal- en schrijfvaardigheid, dat ik al voel zo lang als ik mij kan herinneren. Dankzij jullie heb ik dit boek kunnen schrijven.

CONTENTS

1. INTRODUCTION: LEARNING THROUGH PRESCHOOL INTERACTIONS	1
1.1 EARLY CHILDHOOD EDUCATION	1
1.1.1 The Dutch context	1
1.1.2 Educational language practices	3
1.1.3 Effects of educational programs	5
1.2. PRESCHOOL ACTIVITIES AND INTERACTIONS GRONINGEN (PRACTING) PROJECT	7
1.2.1 General design and research question	7
1.2.2 Method and corpus	9
1.2.3 Data and analysis	10
1.2.4 Four mundane activities: from free play to school-like tasks	14
2. THE DEVELOPMENT OF EARLY SOCIODRAMATIC PLAY	15
ABSTRACT	15
2.1 INTRODUCTION	15
2.2 THEORETICAL BACKGROUND	16
2.2.1 Interpreting pretence	16
2.2.2 Framing or staging play	19
2.2.3 Pretend play and metacommunication	19
2.2.4 The developmental role of pretend play	20
2.3 RESEARCH QUESTIONS	21
2.4 DATA	21
2.5 RESULTS	23
2.5.1 Layering of early pretend play	23
2.5.2 Towards early sociodramatic play	25
2.5.3 Early sociodramatic play	27
2.5.4 Development of layering	30
2.6 CONCLUSIONS AND DISCUSSION	32

3. EMERGENT LITERACY IN PRESCHOOL: THE NATURE OF MUNDANE LITERACY EVENTS	35
ABSTRACT	35
3.1 INTRODUCTION	35
3.2 THEORETICAL BACKGROUND	36
3.2.1 Situated learning	36
3.2.2 Emergent literacy in early childhood education	37
3.3 DATA	38
3.4 RESULTS	39
3.4.1 Literacy events in preschool	39
3.4.2 Mundane literacy events	40
3.4.3 The richness of mundane literacy events	49
3.5 CONCLUSIONS AND DISCUSSION	51
4. PROMOTING LITERACY IN PRESCHOOL CLASSROOMS: THE ACTIVITY OF BOOK LOAN	53
ABSTRACT	53
4.1 INTRODUCTION	53
4.2 BOOK LOAN AS A SITUATED ACTIVITY SYSTEM IN PRESCHOOL	54
4.3 DATA AND METHODOLOGY	55
4.4 RESULTS	57
4.4.1 General description	57
4.4.2 The routine of book loan	57
4.4.3 Additional routines	67
4.4.4 Differences between the preschools	73
4.5 CONCLUSIONS AND DISCUSSION	74
5. “MISS! I’M DONE!” FINISHING CRAFTS ASSIGNMENTS AS A SITUATED ACTIVITY SYSTEM IN PRESCHOOL	77
ABSTRACT	77
5.1 INTRODUCTION	77
5.2 THEORETICAL BACKGROUND	79
5.2.1 Task-like activities in preschool	79
5.2.2 Situated activity systems and early academic discourse practices	80

5.3 DATA	83
5.4 RESULTS	84
5.4.1 Unmarked pattern	86
5.4.2 Scaffold pattern: teacher helps child to take his action slots	88
5.4.3 Negotiation pattern: child indicates 'being done', but teacher disagrees	90
5.4.4 Marked cases	92
5.4.5 The developing routine	95
5.4.6 Learning the concept of 'being done'	98
5.5 CONCLUSIONS AND DISCUSSION	99
6. USE AND DEVELOPMENT OF SPEECH ACTS IN DIFFERENT CONTEXTS IN PRESCHOOL CLASSROOMS	101
ABSTRACT	101
6.1 INTRODUCTION	101
6.1.1 Speech acts	101
6.1.2 Speech act use in different contexts	102
6.2 RESEARCH QUESTIONS	104
6.3 DATA AND METHODOLOGY	105
6.3.1 Corpus	105
6.3.2 Coding scheme	107
6.3.3 Coding method	109
6.4 RESULTS	109
6.4.1 Mean length of speech act (MLSA)	109
6.4.2 Distribution of speech acts	115
6.4.3 A closer look (1): reflective statements	122
6.4.4 A closer look (2): elaborative responses to questions	125
6.5 CONCLUSIONS AND DISCUSSION	128
7. SUMMARY, CONCLUSION AND DISCUSSION	133
7.1 BACKGROUND OF THE PRACTING PROJECT	133
7.2 SUMMARY OF FINDINGS	134
7.2.1 The increasing complexity of early sociodramatic play	134
7.2.2 Mundane literacy events as genuine practices of the literate community	136
7.2.3 Learning to participate in the book loan activity	137

7.2.4 Closing a crafts assignment: learning to indicate ‘being done’	139
7.2.5 Different patterns of speech act use in different contexts	140
7.3 MEANINGFUL CONTEXTS IN PRESCHOOL CLASSROOM	141
7.4 RELEVANCE AND FUTURE RESEARCH	144
REFERENCES	147
APPENDICES	161
APPENDIX A. OVERVIEW PRACTING CORPUS	162
APPENDIX B. TRANSCRIPT NOTATIONS	164
APPENDIX C. DATA COLLECTION CHAPTER 3: LITERACY EVENTS	165
APPENDIX D. DATA COLLECTION CHAPTER 3: MUNDANE LITERACY EVENTS	166
APPENDIX E. DATA COLLECTION CHAPTER 4: BOOK LOAN ACTIVITIES	167
APPENDIX F. DATA COLLECTION CHAPTER 5: CRAFTS ACTIVITIES	168
APPENDIX G. DATA COLLECTION CHAPTER 6: SPEECH ACT USE	169
APPENDIX H. SPEECH ACT CODING SCHEME CHAPTER 6	170
SAMENVATTING	173
GRONINGEN DISSERTATIONS IN LINGUISTICS (GRODIL)	181

